

ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ КАФЕДРИ «АНАТОМІЇ»

Н. Атрахова

Одеський державний аграрний університет

Відтворення історії ветеринарного факультету Одеського державного аграрного університету на основі роботи з архівними документами. Формування ветеринарного факультету, виникнення кафедри «Анатомії». Науково-педагогічний склад кафедр. Знакові постаті в історії факультету.

Ключові слова: *факультет ветеринарної медицини, кафедра Анатомії.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ, АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Для тих, хто йдучи за поривом душі обрав справою життя шлях лікаря, однією з найважливіших галузей знань, тим, з чого все починається, без чого неможливо оволодіти навіть азами цієї професії, безумовно, є анатомія.

Справжній лікар, як кваліфікований механік, в першу чергу, досконало повинен знати з чого саме складається «автомобіль». Для чого потрібна, і яку функцію виконує кожна з його «деталей», розуміючи, що якісну роботу механізму, в цілому, гарантує тільки злагоджене функціонування всіх його компонентів. Навіть найдрібніших. Адже всі вони взаємопов'язані. Ці знання необхідні, щоб під час «техогляду» справжній фахівець відразу помічав навіть потенційну загрозу майбутньої «поломки», а у разі потреби, швидко і якісно міг все налагодити.

Усвідомлюючи значимість анатомії, заслужений професор акушерства та гінекології Губарев А.П. (1855-1931) якось промовив фразу, яка пізніше стала крилатою, і з якою ми можемо повністю погодитись: «Без анатомії немає ні терапії, ні хірургії, а є лише прикмети та забобони». Тож не буде перебільшенням сказати, що разом з фізіологією, анатомія – це фундамент усієї медичної освіти (до якої, звичайно, входить й ветеринарна медицина). Але хоча анатомія вже сама по собі дуже цікава, корисна і складна дисципліна, маємо пам'ятати, що вона є частиною ще більш великого розділу науки – морфології. Разом з анатомією до неї входять гістологія (вивчає все про тканини), цитологія (вивчає все про клітини), ембріологія (вивчає розвиток зародка) та патологічна анатомія (вивчає будову організму, зміненого під час хвороби).

Зважаючи на важливість дисциплін, таких як анатомія, гістологія, ембріологія та фізіологія тварин, їх почали читати в ОСГІ вже з 1918 року, першого року існування інституту, задовго до відкриття власно ветеринарного факультету [1,2].

Оскільки у новоствореному інституті на початку його становлення ще не був сформований професорсько-викладацький склад, для читання лекцій запрошували професорів з Новоросійського університету (ОНУ ім. І.І. Мечникова) та Одеського медичного інституту. Для викладання анатомії, гістології, ембріології студентам першого курсу ОСГІ був запрошений професор Новоросійського університету Третьяков Д.К. (рис. 1), а для другого курсу лекції з фізіології тварин читав його колега, професор Бабкін Б.П.

ТРЕТЬЯКОВ Дмитро Костянтинович (1878 – 1950) працював у Новоросійському університеті з 1912 року. Там він викладав курси «Вступ до біології», «Зоологія хребетних», «Порівняльна гістологія». Був знавцем порівняльної анатомії, і з 1918 по 1923 роки викладав цю дисципліну в ОСГІ. Лекції читалися виключно українською мовою, якою він володів досконало. Для лабораторних занять Третьяков власноруч готував порівняльно-анатомічні препарати. Кожен супроводжував кольоровими малюнками з позначенням деталей. Курс

Рис. 1. Професор ТРЕТЬЯКОВ Дмитро Костянтинович

«Порівняльної гістології» професор під час лекції доповнював своїми малюнками на дошці. Оскільки підручників не було, до заліків та екзаменів студенти готувалися по конспектах лекцій. У 30-х роках Дмитро Костянтинович був першим деканом біологічного факультету державного університету [3, 4],

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕНЬ

У перші десятиріччя свого існування ОСГІ постійно зазнавав процесів реорганізації. Зміни торкалися всіх його підрозділів: реформувалися існуючі кафедри та факультети, з'являлися нові. У 1934 році, під час однієї з них, відбулося об'єднання двох інститутів: Одеського Єврейського та Одеського сільськогосподарського. З'являється новий факультет в ОСГІ – Зоотехнічний, на якому продовжилося викладання анатомії, гістології, ембріології [5]. Була створена кафедра «Анатомії та фізіології тварин», яку очолив в.о. проф. Файтельберг Р.Й.. Він був запрошений з Одеського державного університету.

Вже у 1935/1936 учбовому році існували лабораторія анатомії та кабінет анатомії, виділялися кошти для їх обладнання.

Рис 2. Доцент ВОЛЯНСЬКИЙ Богдан Єлисійович

В 1936/1937 учбовому році склад кафедри «Фізіології тварин» на Зоотехнічному факультеті, згідно наказу №127 від 22.09.36 [6], був таким: керівник кафедри в.о. проф. Файтельберг Р.Й.; доцент Рухельман О.А.; доц. Ройзен М.В.; доц. Волянський Б.Є.; в.о. доц. Погорельська М.М.; в.о. доц. Лагутіна А.І.; асистент Яник М.В.; асистент Криворукова О.А.; асистент Привман Р.Ю.; асистент Кунянський М.Н.; асистент Шапіро Г.А..

Наказ №121 від 11.09.36 [6]:«§ 28. На доцента Волянського Б.Є. (рис. 2), покласти обов'язки завідувача кабінетом анатомії тварин з 01.09.1936 року». В інших наказах прізвище Волянського згадується, коли мова йде про курс анатомії (державні іспити, консультації). Це дає підстави для висновку, що в тридцять років анатомію в ОСГІ викладав саме доцент Волянський [7]. Оскільки це ім'я зараз багатьом не відомо, зупинимося на цій постаті трохи детальніше.

В 1934 році повертається до роботи в ОСГІ, де працює до кінця 1937 року. Його недовге життя обірвалося 30 грудня 1937 року: 25 грудня – арешт, 30 грудня – страта, без суду та слідства, «по постанові трійки УНКВД». Був реабілітований лише за 60 років [3].

За вимогою часу сталося поява ветеринарного факультету. Так, у другій половині 30-х років спостерігався бурхливий розвиток колгоспно - совхозного тваринництва. Відчувалася гостра потреба в кваліфікованих ветеринарних лікарях. Тому у 1938 році в ОСГІ відкривається новий факультет – Ветеринарний [1]. З огляду на те, що кваліфікованих досвідчених кадрів було ще замало, керівництво новоствореним факультетом, за сумісництвом, поклали на декана Зоотехнічного факультету доцента Луцкера Григорія Семеновича.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ

З'являється кафедра «Анатомії тварин», одна з перших на ветфакультеті. Вона розташовувалася в учбовому корпусі на вул. Чижикова, 13. Також в окрему була виділена кафедра «Гістології та ембріології», штат якої складався в перші роки її існування: зав. каф. доц. канд. наук Рубінштейн Б.Г.; асистент Суліковська З.А.; ст. лаб. Гордієнко М.Г.; лаб. Воробйова Є.І. [1].

Стосовно кафедри «Анатомії тварин», то її склад у 1938/39 учб. році був такий: в.о. зав. каф. доц. Щепотьев І.Л. (а з 22 лютого 1939 року – зав. каф. проф. Кондратьєв М.С.); асистент Проценко Є.Г.; лаб. Михайлов І.П.; ст. препаратер Хрущова Є.С.; препаратер Фомічов А.П.. Протягом 1939 року склад дещо змінюється. Призначаються ст. лаб. Герчикова Є.Є.; лаб Хрущова Є.С.; препаратером, а з часом лаборантом, Терещенко М.А. [8].

В середині 1939 року секретарем деканату Зоотехнічного та Ветеринарного факультетів призначають студента другого курсу зоофаку Бігдана Савву Степановича, який в подальшому пов'яже своє життя з кафедрою «Анатомії», і стане невід'ємною її частиною.

Як було зазначено вище, на початку 1939 року кафедру очолив професор Кондратьєв (рис. 3): «Наказ №41 від 22.02.39 – згідно наказу №108 Всесоюзного Комітету Вищих шкіл при РНК від 16.02.1939 – затвердити в посаді: ... 4. Зав. каф. «Анатомії тварин» за сумісництвом тов. Кондратьєв» [8]. Про цю людину сучасникам теж майже нічого не відомо. Тож пропоную вам деякі факти з його життя.

КОНДРАТЬЄВ Микола Сергійович (1887-1951) у 1912 році закінчив з відзнакою медичний факультет Харківського університету, де залишився працювати на кафедрі «Нормальної анатомії» під керівництвом свого вчителя, академіка Воробйова В.П., який завідував кафедрою. Ще одним його наставником був відомий хірург Протасов М.І.. В 1923 році Микола Сергійович обирається професором кафедри «Нормальної анатомії» Одеського медичного інституту, яку він і очолив. З часом організує в Одесі три наукові лабораторії, які довгі роки вважалися центрами науковою морфологічної думки. 22 лютого 1939 року був обраний членом-кореспондентом Української Академії Наук (де залишався до останніх днів свого життя) [3]. У той самий час, розпорядженням Всесоюзного Комітету Вищої школи при РНК, був направлений до ОСГІ. Отже, продовжуючи керувати кафедрою «Нормальної анатомії» в Одеському медінституті, проф. Кондратьєв очолив кафедру «Анатомії тварин» в ОСГІ. Як один з талановитіших учнів

Рис. 3. Професор КОНДРАТЬЄВ Микола Сергійович

академіка Воробйова, в своїй педагогічній роботі він завжди намагався, вже з першого курсу, пробуджувати у студентів любов до майбутньої лікарської справи.

Наказом №191 від 01.09.39 по ОСГІ був затверджений наявний склад професорсько-викладацького та учбово-допоміжного складу по кафедрах на 1939/40 учб. р.. «Кафедра «Анатомії тварин»: зав. каф. проф. Кондратьєв М.С. (сумісництво); доц. каф. Щепотьєв Й.Л.; асистент Проценко Є.Г.; ст. лаб. Герчикова М.А.; лаб. Михайлов І.П.; ст. препар. Хрущова Є.Є.; препар. Терещенко М.А.» [8].

На початку 1940 року відбуваються зміни в штаті кафедри. На посаду ст. лаб. призначається Хрущова Є.Є., а на посаду лаборанта Терещенко М.А.; ст. препаратором стає Фомічов А.П., а препаратором Михайлов І.П. [9].

В середині 1940 року виходять важливі накази, що стосувалися кафедри «Анатомії». В Наказі №135 від 11.07.40 р: «Згідно постанови Ради Народних Комісарів від 01.07.1940 за № 1120 «про затвердження списку професій із шкідливими умовами праці», для яких встановлюється шестигодинний робочий день – кафедру «Анатомії тварин» перевести на шестигодинний робочий день» [9].

Наказ №155 від 09.08.40 р по ОСГІ: «Відповідно наказу ВКВШ за №420 від 26.07.1940 встановлений на 1940/41 учб. р. штат професорсько-викладацького та учбово-допоміжного складу по кафедрах: кафедра «Домашніх тварин (анатомії)»: Кондратьєв М.С. – проф.зав.каф.; Щепотьєв Й.Л. – в.о. доц.; вакансія – асистент за сумісництвом; Хрущова Є.Є. – ст. лаб.; Терещенко М.А. – лаб.; Михайлов І.П. – препар.» Деякий час посаду асистента за сумісництвом займала Бородуліна О.С. [9].

Напередодні нового, 1940/41 учб. р. виходить важливий і цікавий наказ №167 від 26.08.40 р.. В ньому йдеться про те, що «з метою забезпечення нормальних умов для проведення учбового процесу по новим дисциплінам (перелік), які почнуть на ветфаці з нового учбового року, наказую...». І на деяких зав. кафедр покладалася відповідальність за своєчасну підготовку матеріальної бази і запрошення професорсько-викладацького складу для нових дисциплін [9].

Серед нових курсів – патанатомія. Проф. Кондратьєва зобов'язують підготувати все для цієї дисципліни. Забігаючи наперед відзначимо, що з наказу №206 від 09.10.40 стає відомо, що по деяким курсам задумане вдалося здійснити. Так в § 6 цього наказу зазначено, що «... зарахувати в 1940/41 учб. р. на погодинну оплату таких т.т. – проф. Ханютін Д.М. – курс патанатомії; асистент Шінкерман Н.М. – курс патанатомії; проф. Шацилло Б.А. – курс патфізіології». Таким чином, викладання курсів Патанатомії та Патфізіології розпочалося в ОСГІ з 1940 року. Викладали їх почасти професори, запрошені з Одеського медінституту за сумісництвом.

На самому початку нового учбового року зав. каф. проф. Кондратьєв звертається до керівництва інституту з проханням зняти з нього обов'язки завідувача. Наказ № 175 від 05.09.40 р. «...§3. Задовольнити прохання професора Кондратьєва про звільнення його від обов'язків зав. каф. «Анатомії тварин», якою він керував по сумісництву, з 17.09.1940».

І вже в наказі №177 від 06.09.40: «...§7. Тимчасове виконання обов'язків зав. каф. «Анатомії тварин» з 01.09.1940 р. покласти на доцента цієї кафедри тов. Щепотьєва Й.Л. (рис. 4) з оплатою йому 840 крб. на місяць» [9], [10].

Невідомо з яких причин, але і про цю людину зникли всі згадки, інформація, пам'ять. Дивно, адже Щепотьєв за роки своєї сумлінної праці на різних посадах в ОСГІ зробив значний внесок у розвиток факультету. Тож наразі ми відновимо справедливість, повернувши це ім'я з небуття.

ЩЕПОТЬЄВ Йосип Львович (1900-1974) здобув три вищі освіти: педагогічну, медичну (мед. факультет Харківського університету) та ветеринарну. Він теж був учнем академіка Воробйова В.П.

З 1931 року працював в Одесі. Йосип Львович створив станцію штучного осіменіння худоби, працював ветлікарем на іподромі, в зоопарку. В 1934/35 рр. вивчав гомеопатію у відомого одеського доктора медицини Петліна О.О., був його асистентом. В середині 30-х років доцент Щепотьєв був запрошений до ОСГІ для організації факультету Тваринництва. З березня 1934 року працював на різних посадах в ОСГІ. Під час окупації міста залишився в Одесі. В той період зберігав у себе вдома цінні музейні експонати та наукові розробки, які належали ОСГІ. Після звільнення міста приймав дуже активну участь у відновленні учбового процесу на факультеті ветмедицини [3]. Був обраний деканом Ветеринарного і Зоотехнічного факультетів (Наказ №15 від 04.05.44) [11].

Дуже цікава інформація міститься в наказі №36 від 13.02.41. В ньому йдеться, що «... в зміну наказу... дисципліну Патанатомія приєднати до кафедри «Гістології та ембріології», замість кафедри «Нормальної анатомії». На початку 1941 року (в наказі №54 від 05.03.41) зазначається, що «...студента 4 курсу зоофака Бігдана С.С. звільнено від проходження виробничої практики, маючи на увазі те, що у тов. Бігдана С.С. є п'ятирічний стаж роботи по тваринництву» [12].

Рис 4. Доцент ЩЕПОТЬСВ Йосип Львович

В квітні 1941 року (наказ №92 від 11.04.41) кафедрі «Анатомії» були виділені кошти для придбання, ремонту учбового обладнання, на хоз. обладнання та учбові витрати: а) придбання та ремонт обладнання – 3000 руб.; б) учбові виплати – 600 руб.

В наказі №111а від 29.04.41 були встановленні строки тарифних відпусток [12].

В червні 1941 року сталася війна. Інститут згорнув свою роботу 15 жовтня, напередодні початку окупації. Весь штат співробітників інституту, з різних причин, на той час був звільнений.

Відразу після звільнення міста, 10 квітня 1944 року, інститут дуже стрімко почав відновлювати свою роботу. І вже з 1 червня був поновлений учбовий процес на Ветеринарному

факультеті. Цьому сприяла чітка організація налагодження роботи в усіх ланках. В цей період інститут, всі його підрозділи, зазнавали багато реформувань, перебудови – тому були певні причини.

Слід зауважити, що 1944 рік був важливим в історії кафедри «Анатомії». Саме тоді розпочався її бурхливий розвиток. Вже з перших квітневих наказів по інституту в них фігурує кафедра «Анатомії». У наказі №10 від 30.04.44 мова йшла про те, що кафедра «Тваринництва», яка спочатку була закріплена за Агрономічним факультетом, стала підпорядковуватися Ветеринарному та Зоотехнічному факультетам. Далі з неї були створені дві самостійні кафедри: а) «Анатомії та Фізіології тварин»; б) «Загальної та спеціальної зоотехнії» [11].

Завідування кафедрою «Анатомії та Фізіологією» було покладено на Щепотьєва, який був її керівником до війни. Також тимчасово він був призначений зав. кафедрою «Загальної та спеціальної зоотехнії». Станом на 17.07.44 (наказ №62 від 17.07.44) кафедра «Анатомії та Фізіології» мала такий склад: зав. каф. доц. Щепотьєв Й.Л.; ст. лаб. Хрущова Є.Є.; лаб. Терещенко М.А..

Наказ №119 від 07.10.44 по ОСГІ «в узгодженні з наказом ВКВШ від 19.09.44 №94 встановити на 1944/45 учб. р. наявний штат професорсько-викладацького та учбово-допоміжного складу по кафедрах. Кафедра «Зоології та анатомії тварин»: зав. каф. проф. Жеденов В.М. з 01.10; доц. каф. Цветкова В.П. [зоологія]; ст. лаб. Задорожнюк з 01.10; лаб. Терещенко М.А.; ст. препар. Височина» [11].

В наказі №15 від 04.05.44 йшлося про те, що «...зادля методкерівництва кафедрами ОСГІ, за деканами закріплені слідуєчі кафедри: Зоофак і Ветфак: а) каф. «Зоології та захисту рослин» (зав. каф. Цветкова В.П.); б) каф. «Анатомії та Фізіології тварин» (зав. каф. Щепотьєв Й.Л.)». Тому, напевно, при формуванні кафедр на 1944/45 учб. рік, дві кафедри об'єднали в одну. Так виникла кафедра «Зоології та анатомії тварин».

Слід відмітити, що в цей період була створена нова кафедра «Патології та терапії», яку очолив доцент Щепотьєв. А кафедра «Зоології та анатомії тварин» отримала нового керівника, професора, доктора біологічних наук Жеденова Володимира Миколайовича (рис. 5), який очолював її довгі роки.

Наказ №173 від 11.12.44 по ОСГІ без перебільшення можна вважати доленосним для кафедри «Анатомії» та для Ветеринарного факультету в цілому: «...§3 Проф. Жеденов Володимира Миколайовича з 01.11.1944 призначити зав. кафедрою «Анатомії» з оплатою 2300 руб. в місяць. §4. З 13.12.1944 деканом Ветфака призначити проф. Жеденов В.М. з оплатою йому 50% від основної ставки зав. кафедрою» [11].

Професор Жеденов (1908 – 1962) був незмінним керівником кафедри «Анатомії» майже 18 років, багато зробивши для її розвитку та укріплення.

В його Особистій справі (відкрита 11.12.44 до 30.03.62), що зберігається в архіві ОДАУ, знаходяться багато цікавих документів. Наприклад, характеристика з його попереднього місця роботи, що датована 20.06.44 (м. Чкалов) [13].

Інший документ – Наказ Всесоюзного Комітету по Справах Вищої Школи при СНК, яким проф. Жеденов був затверджений і відряджений до ОСГІ: «Наказ №1738к від 18 жовтня 1944р: Затвердити доктора біологічних наук, професора Жеденов Володимира Миколайовича на посаду завідувача кафедрою анатомії с/г тварин Одеського сільськогосподарського інституту, в порядку його переведення з Чкаловського сільськогосподарського інституту. Зам. голови Всесоюзного Комітету по справах вищої школи при СНК (підпис/А. Сінецький/»).

Рис. 5. Професор ЖЕДЕНОВ Володимир Миколайович

Хоча для країни тривали важкі часи – продовжувалася війна, потім прийшли складні післявоєнні роки, але для кафедри «Анатомії», і взагалі для Ветеринарного факультету розпочинався «золотий період».

Професор Жеденов був дуже енергійною людиною. Не тільки педагогом і науковцем з великої літери, а й талановитим організатором і керівником. Дуже часто він був у відрядженнях – з'їзди, конференції, сесії, як по науковим справам, так і з організаційних питань стосовно інституту. Але в той же час, мало хто здогадувався, що він мав інвалідність і слабе здоров'я, страждаючи від хвороби легень – туберкульозу.

Під час його керування кафедрою та факультетом були досягнуті найвищі показники по ОСГІ. Лідирували і кафедра, і факультет.

Факт, відображений в Наказі за 1946 р. (який безпосередньо стосується проф. Жеденова), дає нам змогу краще зрозуміти реалії тих часів. Наказ №21 від 23.02.46 р. по ОСГІ: «§2. За найкращі показники... нагородити декана Ветфака зав. каф. «Анатомії тварин» проф. Жеденова В.М. підсвинком 50-60 кг. живої ваги та Бігдана С.С. – відрізом мануфактури 10 метрів і 30 літрами молока» [14]. Це був голодний, перший післявоєнний рік.

Але повертаємося безпосередньо до справ кафедри «Анатомії». В 1944/45 учб. р. штат кафедри зазнав таких змін. Наприкінці 1944 року ст. лаб. кафедри була призначена Гергая О.О. (наказ №174 від 15.12.44). На початку 1945 р. до складу кафедри увійшла доцент Погорельська М.М. [11], [15].

У наступному учбовому році кафедра знов змінює назву – «Анатомії тварин». Встановлюється новий склад на 1945/46 учб. рік (накази №108 від 10.09.45, №117 від 01.10.45): «Проф., док. біол. наук, зав. каф. Жеденов В.М.; асистент Бігдан С.С.; ст. лаб. Гергая О.О.; лаб. Терещенко М.А.; препар. Главченя В.Н.» 3 16.11.1945 (наказ №145 від 19.10.45) асистентом кафедри призначається Лук'янова В.П., яка мала на той час п'ять років стажу [15]. Вона була переведена з кафедри «Хірургії», де виконувала обов'язки ст. лаборанта.

Кафедра продовжувала змінюватися, поповнюючись новими кадрами і в 1946 році. В лютому 1946, наказом №15 від 09.02.46 на другий курс другої групи був зарахований студент Морозов В.В. (як демобілізований). У подальшому він стане невід'ємною частиною кафедри «Анатомії» на багато років. Слід відмітити, що весь час свого студентства, і потім, вже працюючи у складі кафедри, він постійно хворів на тяжку форму туберкульозу. В березні кафедра поповнилася ст. препаратормом Бокаленко В.В. (наказ №34 від 18.03.46) [14].

В наказах по ОСГІ того часу знайшли відображення етапи зростання від студента першого курсу до викладача кафедри Вардіашвілі Е. Р., який протягом багатьох років сприяв її розвитку та укріпленню, присвятивши цьому все життя.

Неможливо в форматі статті висвітлити всі цікаві моменти становлення кафедри. Тож, згадаємо найзнаковіші.

- Наказ №7/137 від 11.09.46 по ОСГІ: «В узгодженні з наказом Міністерства Вищої Освіти від 08.08.1946 встановити на 1946/47 учб. р. штат професорсько-викладацькому та учбово-допоміжного персоналу по кафедрах інституту... Кафедра Анатомії домашніх тварин: проф. док. біол. наук, зав. каф. Жеденов В.М.; асистент Бігдан С.С.; асистент Лук'янова В.П.; ст. лаб. Гергая О.О.; лаб. Терещенко М.А.» [14].

Незважаючи на складні повоєнні часи, і в 1947 році кафедра продовжувала міцніти. Виділялися кошти на розвиток науково-дослідницької та методичної роботи – проф. Жеденову В.М. (2300 руб.), асистенту Лук'яновій В.П. (600 руб.), асистенту Бігдану С.С. (800 руб.) – наказ №109 від 30.05.47[16].

- В червні 1947 року було дозволено здачу кандидатських іспитів Бігдану С.С. (ін. яз – англ. мова; анатомія домашніх тварин; порівняльна анатомія та ембріологія; діалектичний та історичний матеріалізм – наказ №127 від 24.06.47 р.) [16].

- Наказом № 167 від 15.08.47 був затверджений штат на 1947/48 учб. р. «Кафедра «Нормальної анатомії»: проф., док. біол. наук, зав. каф. Жеденов В.М.; асистент Бігдан С.С.; асистент Лук'янова В.П.; ст. лаб. Гергая О.О.; препар. Терехова» [16].

В березні 1948 року (наказ №37 від 01.03.48 р.) призначається екзаменаційна комісія для прийняття кандидатських іспитів з анатомії від асистентів Бігдана та Лук'янової. До складу комісії увійшли: проф. Жеденов В.М., проф. Ткаченко А.Ф., доц. Крісілов Д.В.. Того ж місяця (наказ №48 від 19.03.48 р.) був призначений канд. іспит з німецької мови для Лук'янової. А в квітні 1948 Бігдан та Лук'янова склали кандидатські іспити з Порівняльної анатомії (наказ №57 від 10.04.48 р.). Склад комісії: проф. Жеденов В.М., проф. Колесніков В.В., проф. Ткаченко А.Ф [17].

В червні 1948 року, майже повним складом: проф. Жеденов асистенти Бігдан і Лук'янова та зав. каф. «Гістології та ембріології» проф. Колесніков беруть участь у конференції анатомів-гістологів з 3 по 15 червня 1948 (наказ №100 від 05.06.48 р.) [17].

Наказами № 136 від 29.07.48 р. та №137 від 30.07.48 р. затверджується штат на новий учбовий рік 1948/49. «Кафедра «Нормальної анатомії»: проф., док. біол. наук, зав. каф. Жеденов В.М.; асистент Бігдан С.С.; асистент Лук'янова В.П.; ст. лаб. Гергая О.О.; ст. препар. Дулгеров І.Є.» [17].

Ті викладачі, які мали навантаження менше мінімального, отримували додаткове, за рахунок заочного відділення та приймальних іспитів, за рахунок погодинного фонду, але без оплати.

В листопаді 1948 року Жеденов звертається до керівництва інституту з проханням звільнити його від виконання обов'язків декана Ветеринарного факультету за станом здоров'я. Прохання задовольнили. Але він продовжував активну наукову та педагогічну діяльність, залишаючись керівником кафедри до кінця життя – 24 березня 1962 року.

Наказом №186 від 15.09.49 р. був встановлений такий штат професорсько-викладацького та учбово-допоміжного персоналу по кафедрах на 1949/50 учб. р.: «Кафедра Анатомії с/г тварин: проф., док. біол. наук, зав. каф. Жеденов В.М.; асистент Бігдан С.С.; асистент на 1/2 ставки Лук'янова В.П. (1/2 ставки на кафедрі «Розведення тварин»); ст. лаб. Гергая О.О.; ст. препарат. Євдокімова Є.Н.; препарат. Дулгеров І.Є.» [18].

ВИСНОВКИ

Саме такими були «перші кроки» кафедри «Анатомії» – однієї з найстаріших кафедр Ветеринарного факультету. Дякуючи книгам Наказів інституту та іншим архівним документам, нам вдалося зазирнути в далеке минуле. Перед очима, як кадри німого кіно, промайнули події та постаті. Це лише маленький фрагмент з історії становлення кафедри, частково забутий, а частково взагалі невідомий для більшості сучасників, але гадаю – найважливіший. Знаючи та пам'ятаючи славетне минуле кафедри, розумієш, наскільки воно значуще та вагоме. Це надихає продовжувати її славетну історію, усвідомлюючи, що колись у майбутньому і твій внесок буде корисним для нащадків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Одеській державний аграрний університет: до сторіччя. – К.: ТОВ «Логос Київ», 2018. – 280 с.
2. Протоколи засіданий Совета інституту за 1919-1921 гг.
3. Видатні вчені Одеси: За спогадами учнів і співпрацівників: Вип. 8 –Одеса: Астопринт, 2001. – с. 38-45.
4. Ведомости о сдаче зачетов: зоологии, анатомии и физиологии животных, энтомологии за 1918-1925 гг.
5. Справки об институте со дня его основания по 1935 год: 1918-1935.
6. Книга наказів по ОСГІ за 1936 р.
7. Личное дело Волянского Б.Е.
8. Книга наказів по ОСГІ за 1939 р.
9. Книга наказів по ОСГІ за 1940 р.
10. Личное дело Щепотьева И.Л.
11. Книга наказів по ОСГІ за 1944 р.
12. Книга наказів по ОСГІ за 1941 р.
13. Личное дело Жеденова В.Н.
14. Книга наказів по ОСГІ за 1946 р.
15. Книга наказів по ОСГІ за 1945 р.
16. Книга наказів по ОСГІ за 1947 р.
17. Книга наказів по ОСГІ за 1948 р.
18. Книга наказів по ОСГІ за 1949 р.

STAGES OF ESTABLISHMENT OF THE DEPARTMENT OF "ANATOMY"

N. Atrakhova

Odesa State Agrarian University

Reproduction of the history of the veterinary faculty of Odesa State Agrarian University based on work with archival documents. The formation of the veterinary faculty, the emergence of the "Anatomy" department. Scientific and pedagogical composition of departments. Iconic figures in the history of the faculty.

Key words: *Faculty of Veterinary Medicine, Department of Anatomy.*